

Šolska vsak četrtletnik in vsaka polletna vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dan za celo leto 12 din., za leto 7 din., četiri leta 40 din. Izven Jugoslavije 200 din. Navedena se pošilja na "Slovenski Gospodar" v Mariboru. Cena lista 5. din. Posiljuje se plačajo vnaprej.

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo: Korotke ceste št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravičeno sprejema poročila, inštrane in reklamacije. Člene inštracij po dogovoru. Za vsakršne oglaševalne primere posreduje. Posreduje reklamacije se pošiljajo preko. Členov račun pošiljajo v roku 15 dni. Telefon internen št. 10.200.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

4. L. ŠESTY.

Maribor, dne 12. oktobra 1922.

50. letnik.

OBCNI ZBOR ZUPANSKE ZVEZE

bo v nedeljo, dne 28. oktobra 1922 v Ljubljani v knjižnični dvorani Jugoslovanske tiskarne, III. nadstropje. Pričetek je točno ob pol enajsti uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo tajništva.
3. Poročilo blagajnika.
4. Sprememba pravil.
5. Določitev članarine.
6. Zupanski tečaji in njihove prireditve v naslednjem poslovnem letu.
7. Proračuni in davčna politika občin.
8. Novi davki in naše stališče.
9. Občinske tiskovine.
10. Slučajnosti.

Po § 10 pravil sklepa občni zbor veljavno, ako je navzočih 40 vpisanih članov. Če občni zbor na dan skličenja ob določeni uri ne bi bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje občni zbor, ki bo sklepčen ne glede na število udeležencev.

Odbor.

Nova politika na vidiku.

Dva največji vladni stranki radikali in demokrati so v razcepu. Med radikali imamo dve grupi: Pašičevo in Protičevu; med demokrati Davidovičevu in Pribičevu. Protičevi pristaši so že davno za sporazum s Hrvati, na pot sporazuma z SHS plemeni hoče kreniti tudi vodja demokratske stranke Davidovič.

Nezadovolje v radikalni kot v demokratski stranki traja že dolgo časa, osobito radi tega, ker ti dve najmočnejši vladni stranki sami uvidevata, da Pašič-Pribičevu politika uničuje ves ugled teh dveh strank med narodom in ako se ne neha ta dosedanja radikalno-demokratsko politika pred volivami, bodo ti obe stranki zgubili pri novih volitvah svojo dosedanjo zaslonbo ter zaupanje med ljudstvom. Večina med radikali in demokrati povdarja javno in ugotavlja, da je sedanja vlada glede na zunanjo, gospodarsko-financiarno in tudi notranjo politiko čisto nesposobna ter od dne do dne poglavlja razdor med Hrvati in Srbi. Večina v vladnih strankah samih zahteva čisto drugo smer politike. Ker je vodstvo politike vezano na ljudi, zahtevajo vsi že streljni politiki popolno spremembo političnih osebnosti, da otmajo ti novi politiki radikalno in demokratsko stranko, pa tudi državo samo.

Gotovo je tudi, da ta druga in nova politika se ne bo dala izvajati na centralističnem temelju in se ne naslanjati samo na srbijski živelj. Vsi, ki zahtevajo spremembo dosedanje radikalno-demokratske politike, mislijo na spremembo ustave, četudi te zahteve javno ne izražajo in povdarjajo.

Pašič in Pribičevič seveda trdita, da stranke, ki so izglasovale pred dobrim letom ustavo, nikakor ne morejo sedaj zahtevati spremembo te ustave. Pa Pašič-Pribičevičev izgovor je jalov, ker so po izglasovanju ustave vladinovi sami naglašali, ta naša ustava ni povsem dobra, pa da je tudi slaba ustava boljša kot pa nobena. Ako je sedaj mogoča sprememba ustave, bi morala baš vladne največje stranke biti prve, ki bi uporabile priliko in popravile to slabo ustavo.

Pašič in Pribičevič sta seveda proti najmanjši izpremembi ustave, ker bi se dosegel s spremenjeno ustavo sporazum med SHS plemeni in bi prenehala nadvlada enega plemena nad drugim in s tem bi odklenkalo centralizmu, pa tudi Pašiču in Pribičeviču.

Kakor že uvodoma omenjeno, vodil eno politiko med radikali Pašič, a drugo Protič; med demokrati eno Pribičevič, drugo pa Davidovič. Katera politika bude ostala na površju: ali Pašič-Pribičevičeva, ali Protič-Davidovičeva? Pašič in Pribičevič sta že dovolj dokazala, da nista kos svoji politični nalogi in da je njuna politika zgrajena čisto na krivem temelju — dokazala sta, da je v naši državi centralizem nemogoč in neizvedljiv. Danes lahko rečemo in trdimo, da se bo večina odgovornih faktorjev v Beogradu oklenila nove politike in osebnosti Protiča ter Davidoviča, ker sta nova politika in ravno kar omenjeni politični osebnosti omogočujeta sporazum Srbov s Hrvati in dajeta jamstvo za redno, svobodno, pametno ter trajno parlamentarno delo.

Upamo, da bo vlada, ki bi nasledila Pašič-Pribičevičevu, ponudila Hrvatom in nam Slovincem tak sporazum, da bomo naj lahko pristali in ki bo količkaj zadovoljil SHS plemena.

Sokolstvo v službi režima.

Z bolj tipljivimi dokazi se sokolstvo ni moglo pokazati v svoji nizkotni hlapčevski ulogi in ogabnem klečplazstvu pred trenutnimi mogotci bajoneta in militarizma, kakor z nastopom vojaštva pod sokolsko firmo v Ljubljani. Na komando zloduhov naše domo-

vine Pribičeviča, Žerjava in Pucelja, izza katerih se skriva «črna» in «bela roka» oblastilnega oficirstva, je ves državni aparat mobiliziran za službo klikarskega režima, ki si je kupil v milijoni državnega denarja najemniško sokolsko idejo. Izrabljanje te nekdanj splošne narodne organizacije, v kateri je sodelovala tudi narodna duhovščina in blagoslavljal njihove zastave, gre danes celo tako daleč, da si sokolstvo šteje v «čas» biti predstraža svobodomiselnosti in okvir za zasluževanje tistih, ki nasledajo na te limanice. Se več. Sokole, v brezvestni njihovi protiverski gonji, ne oblije niti rudečica sramu pred dejstvom, da morajo bolnišnice metati na cesto uboge bolnike, ker nimajo denarja, katerega požirajo sokolske prireditve. Dočim se našemu dijaštvu odjemljejo ure neobveznega pouka v za življenje koristnih predmetih in profesorjem nadurno plačilo, ker ni denarja, je prosvetni zloduh imel dovolj sredstev, da vsakemu srbskemu Sokolu izplača na roke po 2000 K za zlet v Ljubljano.

Pred temi strahovitimi dejstvi padajo vsi obziri, ker moralna vrednost sokolstva je padla pod ničlo. Danes sokolstvo nima nobenega ponosa več, nobenega socialnega čuta za revne in preganjane, za bolne in sirote, za poštenje in izobrazbo. Ples, razuzdanost, pijančevanje in pohlep za uživanjem jih goni v objem najkrutejšega režima, ki skoraj neobčutno vrši demoralizacijo prebivalstva in korumpira z državnim denarjem nežna srca naše mladine.

In vse to je blagoslovil kraljevski manifest!

Toda v Sloveniji stoji krepko po robu močna in vsestransko razvita orlovska organizacija. Orlovstvo, kot vzvišena krščanska organizacija, stoji visoko iznad dnevnih politik, neodvisna od vsakega režima in temelječa na načelih unske, telesne in verske vzgoje in krščanske ljubezni do Boga, do ljudstva in do domovine. Bogu otroci, domovini sinovi, nikomur hlapci! To je geslo orlovstva.

Moč orlovstva v Sloveniji odstrašuje trenutne mogotce od nepremišljenih korakov odkritega nasilja in brezzakonja. Zato pa tem hujše nastopajo proti vedno bolj se razvijajočemu orlovstvu na Hrvatskem in v Slavoniji, v Bosni in Hercegovini, v Vojvodini in Sremu ter v Dalmaciji. Preganjanje Orlov-državnih uradnikov in učiteljev se vrši v masah in po določenem sistemu. Nastop v krojih se prepoveduje, češ, da je to sokolski patent. Ko bi to čul Garibaldi, čegar organizacije rudečih srca še danes obstojajo v Italiji, bi se v grobu obrnil. Orlovskim več ali manj slične kroje pa nosijo mnoge inozemske nesokolske telovadne organizacije. Orel v Brodu (Slavonija) se je po nepotrebnem pokoril zahtevi oblasti, da na svoji prireditvi ni nastopil v kroju, dasi je Jugoslovanska orlovska organizacija in njen kraj od vlade priznana.

Toda še dalje gre nasilje oblastnežev v prilog sokolstvu proti orlovstvu. Te dni je izdal pokrajinski namestnik za Hrvatsko, dr. Juraj Demetrič, vreden naslednik zloglasnega Čuvaja, okrožnico vsem šolam, v kateri prepoveduje šolski mladini vseh šol, da ne sme biti niti kot naraščaj niti kot članstvo v nobeni telovadni organizaciji, ki ni včlanjena v Jugoslovanskem sokolskem savezu.

To je višek predrznosti tiranske družbe, kateri so šteti dnevi samovladja in gaženja obtsoječih zakonov.

A. M. Slomšek oče slovenske šole in prvobitelj za narodno omiko.

(Ob 60 letnici njegove smrti.)

24. septembra tega leta je preteklo šestdeset let po smrti nepozabnega našega veličana, poljudnega pisatelja in pesnika, vzglednega šolnika in občudovanega govornika, modrega dušnega pastirja in vnetega škofa A. M. Slomška.

Tem povodom je odredila pokrajinska vlada za Slovenijo, naj se temu spominu primerne slavnosti vršijo v vseh osnovnih in meščanskih šolah ter v učiteljskih Sloveniji v ponedeljek, dne 25. septembra t. l. kjer se šola začne pozneje, se pa ta obletnica preloži do takrat.

Posebe ginljivo se je obhajal ta spomin v Mariboru. Zasebno učiteljske ter meščanske in ljudska šola č. šolskih sester ga je slavila s sveto mašo v nagrobni kapeli Slomškovi ter z nagovori, deklamacijami in petjem v svoji telovadnici; istotako je prisostovala mladina I. dekliške meščanske šole na grobu velikega škofa sv. maši in kratkemu nagovoru o namenu in pomenu tega slavlja. Dekliška osnovna in meščanska šola v Cankarjevi ulici je razven sv. maše v Baziliki in domače proslave poklonila spominu velikega mladinojuba krasne vence in na stotine svežih šopkov na grobu in pred veličastnim spomenikom tukajšnje stolnice, kjer je tudi zapela «Preljubo veselje, oj kje si doma?».

Ob 9. uri pa se je zbral v nagrobni kapeli in krog nje učiteljski zbor državnega moškega učiteljskega s svo-

To je nezaslišano brezzakonje in nasilje nad organizacijami, ki so vsaj — povdarjamo: vsaj — toliko vredne, kakor sokolske.

Toda policajdemokratsko sokolstvo naj nikar ne misli, da bo s temi nasilnimi in terorističnimi metodami utrdilo sebi zrahljana tla in pomnožilo redke vrste svojih članov na Hrvatskem, kjer se je velika večina sokolskih društev odcepila od policajdemokratskega režimskega Saveza.

Sokol, ko se je zapisal hudiču, ki naj mu pokaže in pribavi zlate zaklade, je podpisal tudi svojo — smrtno obsodbo. Režim, pod katerim se zlato spreminja v kurjak, ne more nuditi blagoslova denarju, izzetemu iz stradajočega ljudstva, niti gotovost bajoneta, da ne prebodejo tistega, v čegar varstvo so namenjeni.

Novodobni Neronovi pretorijanci naj pomnijo, da se je sicer mogoče nekaj časa opirati na bajonete, ne pa sedeti na njih!

Če so zapalili Rim in mučili kristjane, da ugođe satanskemu veselju Neronovemu nad nedolžnimi žrtvami in mučeniki, novodobni najemniški pretorijanci-Sokoli ne bodo uspeli v svoji nameri, da podtaknejo požar v Jugoslaviji nad glavami domoljubnega jugoslovanskega ljudstva v njegovi državi, katero rušijo s svojim hlapčevstvom, niti jim ne bo prineslo uspehov mučenje in preganjanje orlovskih in drugih krščanskih organizacij in njihovih članov!

Nezaslišano!

V Kočevju je zavod za slepce, ki so ga vodile č. sestre usmiljenke. Kakor povsod, tako je tudi tukaj sedanja framazonski brezverski režim tako dolgo ruval, dokler ni protikatoliška vlada pregnala č. sestre iz zavoda za slepe in tam nastavila sokolsko navdahnjene oskrbnice, oskrbnice in učitelje, ki nimajo nobene vesti in so trdosrčni do skrajnosti in surovi tako, da so se morali ubogi slepci zateči v javnost in prositi usmiljenja in človekoljubnosti v časopisju. Ni čudo torej, da so se v nedeljo, dne 1. t. m., po deseti maši zbrali pred cerkvijo v Kočevju slepci-vojaki, invalidi, slepženske in dekleta, ter slepi otročiči — vsi oskrbovanci v zavodu za slepe — ter pričakovali č. sestre usmiljenke, ki so prihajale od sv. maše. Bil je naravnost ganljiv prizor. «Zakaj ste nas zapustile ve, ki ste nam bile za mater; ah, vrnite se k nam!» — tako so vzdihovali in prosili v solzah iz praznih očesnih votlin ubogi slepci. Sestre usmiljenke so plakale in plakalo je ljudstvo. Ta prizor je moral omehčati najbolj zakrknjena srca in moške so stiskali pesti proti brezverskim centralistom, katerih protikatoliška gonja se ne zaustavlja niti pred vratmi človekoljubnega zavoda, kjer životarijo največji nesrečniki — slepci. Pregarim č. sestram usmiljenkam se je krčilo srce od žalosti in boli, ker ne morejo in ne smejo pomagati tistim, ki ne vidijo sicer dnevene svetlobe, imajo pa srce, ki globoko čuti krivico, pa tudi dobroto in človekoljubje. Pravega človekoljubja in dobrotljivosti pa ne moremo iskati pri brezvercih, katerih srca so otopela in prazna, pač pa v srcih z globoko vero prepojenih, ker le taka srca morajo prinašati luč tudi slepcem in sicer luč sv. vere. Toda današnji oblastneži hočejo iztrgati slepcem še to edino in najsvetlejšo luč — luč sv. katoliške vere.

jimi gojenci, gojenkami ter učenci štirirazredne vadišče, kakor tudi vsa deška meščanska šola. Po slovesni sv. maši, pri kateri so prav lepo in s pravim umevanjem spominke slavnosti popevali gojenci IV. letnika, je zbranim učiteljsčnikom govoril prof. Vreže o Slomšku kot očetu slovenske šole in prvoborniku narodne omike, ter je po tem nagovoru dobro izvežban zbor kandidatov in kandidatinj ha grobu velikega škofa ginljivo lepo zapel «Preljubo veselje, oj kje si doma?».

Ker se bodo slične spominke slavnosti vršile še tu in tam, tako v šolah, kakor tudi v društvi, posebno še izobraževalnih, sledi tukaj ta nagovor prof. Vreže:

Dragi navzoči! Slavni učiteljski zbor, vrla mladina! Na čudovitem kraju smo zbrani! Krog nas so spomini minljivosti človeške moči in slave ter napisi, da tu počiva ta in ta, ki pa bo kmalu pozabljen! Ta le grob pa na levi strani oltarja — se nikdar pozabil ne bo, dokler bo bival slovenski rod; vselej se bo vsak Slovenec hvaležno spominjal velikega moža, kojega telesne ostanke tukajšnja zemlja zakriva že 60 let. Zapel je v svojih mladih letih:

Tema zemljo je pokrila, — razsvetlilo se nebo; Zvezd se v pema brezštevila, — ki nam svetitijo začno. Oh, le pridite in pogledjte, — vse milijone zvezd [preštejte,

Ki se gori sučejo, — nam prijazno svetijo.

Oh stoletnici njegovega rojstva mu je ta slavospev na zvezde krasno uglasbil za moški zbor z bariton-solom tukaj le pred kapelico počivajoči blagopokojni stolni kapelnik Ludovik Hudovernik in se je prvokrat